

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка
Кафедра технологічної та професійної освіти

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор

Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка

проф. Соболь Є.Ю.

2023р.

ПРОГРАМА

кваліфікаційного екзамену з нормативних дисциплін:

Основи техніки і технологій, Матеріалознавство та технології
виробництва конструкційних матеріалів, Основні процеси обробки
матеріалів, Основи теорії технологічної освіти, Методика трудового
навчання (разом з педагогікою та психологією)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології)

Освітня програма: Середня освіта (Трудове навчання та технології)
за освітнім рівнем «бакалавр»

Факультет: математики, природничих наук та технологій

Форма навчання: денна, заочна

Програму кваліфікаційного екзамену
розглянуто та ухвалено на засіданні
кафедри технологічної та професійної освіти
Протокол №5 від 16 жовтня 2023 року

*Програму кваліфікаційного
екзамену затверджено на
засіданні кафедри інформатики,
програмування, штучного інтелекту
та технологічної освіти
протокол №1 від 08 жовтня 2023р.*

Робоча програма для бакалаврів *Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка, Спеціальність: 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології)*

Розробники:

1. Абрамова О.В., доцент кафедри технологічної та професійної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
2. Кононенко С.О., доцент кафедри технологічної та професійної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
3. Краснощок І.П., доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
4. Мельничук С.К., доцент кафедри філософії, політології та психології, доктор філософії, доцент.
5. Мироненко Н.В., доцент кафедри технологічної та професійної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
6. Рябець С.І., доцент кафедри технологічної та професійної освіти, кандидат технічних наук, доцент.
7. Ткачук А.І., доцент кафедри технологічної та професійної освіти, кандидат технічних наук, доцент.
8. Чистякова Л.О., професор кафедри технологічної та професійної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
9. Щирбул О.М., старший викладач кафедри технологічної та професійної освіти, кандидат педагогічних наук.
10. Царенко І.Л., старший викладач кафедри технологічної та професійної освіти, кандидат педагогічних наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри технологічної та професійної освіти
Протокол № 5 від «16» жовтня 2023 року

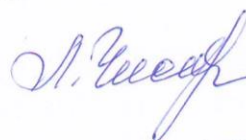
В.о. завідувача кафедри
технологічної та професійної освіти

Оксана АБРАМОВА

Програму кваліфікаційного екзамену перезатверджено на засіданні кафедри інформатики, програмування, штучного інтелекту та технологічної освіти
Протокол №1 від 08 квітня 2024 року

В.о. завідувача кафедри інформатики,
програмування, штучного інтелекту
та технологічної освіти

Людмила ЧИСТЯКОВА

Пояснювальна записка

Кваліфікаційний екзамен з дисциплін фахової підготовки, теорії і методики технологічної освіти (разом із педагогікою та психологією) передбачає виконання комплексу атестаційних завдань і є формою кваліфікаційних випробувань щодо об'єктивного визначення рівня якості освітньої та професійної підготовки випускників ЦДУ ім. В. Винниченка ступеня «бакалавр», галузі знань Освіта/Педагогіка.

Метою кваліфікаційного екзамену є оцінювання ступеня сформованості фахових компетентностей у результатах навчання студентів відповідно до їх майбутньої педагогічної діяльності на посадах вчителів трудового навчання та технологій.

Засобами оцінювання ступеня сформованості результатів навчання є теоретичні та комбіновані завдання практичного спрямування.

На кваліфікаційний екзамен виносяться завдання зі змістових модулів програм освітніх компонентів циклу професійної підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з галузі знань Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології), освітньо-професійної програми Середня освіта (Трудове навчання та технології), а саме Основи техніки і технологій, Матеріалознавство та технології виробництва конструкційних матеріалів, Основні процеси обробки матеріалів, Основи теорії технологічної освіти, Методика трудового навчання (разом з педагогікою та психологією).

При складанні завдань були враховані фахові компетентності у результатах навчання освітньо-професійної програми Середня освіта (Трудове навчання та технології) за спеціальністю 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і вимоги діючих навчальних програм із циклу дисциплін професійної підготовки.

Зміст завдань відповідає вимогам до змісту та форми кваліфікаційних випробувань і дозволяє визначити всебічно рівень теоретичної та практичної підготовки студента.

Загальні вимоги до виконання екзаменаційних завдань забезпечують **програмні результати навчання:**

ПРН 01. Здійснювати аналіз суспільно-політичних відносин, національних і міжкультурних цінностей, формувати адекватну модель соціальної поведінки, демонструвати власну світоглядну позицію.

ПРН 02. Отримувати, опрацьовувати й відтворювати за допомогою графічних, математичних, лінгвістичних та ін. засобів інформацію з предметної області державною та іноземною мовами.

ПРН 03. Здійснювати системний аналіз педагогічних і технічних систем, процесів та ситуацій, вивчати передовий педагогічний та виробничий досвід, впроваджувати досягнення вітчизняної й зарубіжної психології, педагогіки, методики викладання та науки і техніки.

ПРН 04. Здійснювати аналіз навчально-виховного процесу з трудового навчання та технологій за викладацькими, навчально-виховними, науково-методичними і організаційно-керівними показниками діяльності

ПРН 05. Здійснювати вибір навчально-методичного забезпечення матеріалів, виконувати необхідне планування та конструювання навчального процесу в галузі освіти й трудового навчання та технологій та спеціалізації.

ПРН 06. Розробляти проекти загальноосвітнього й трудового навчання учнів загальноосвітньої школи згідно Державного стандарту, вимог навчальних програм, результатів аналізу навчального процесу, а також вимогами щодо виконання посадових обов'язків, щодо організації навчально-виховного процесу та визначення його цілей і змісту.

ПРН 07. Планувати та організовувати власну професійну діяльність, а також діяльність учнів у навчально-виховному процесі по оволодінню навчальним матеріалом, який передбачений навчальними програмами, забезпечувати необхідні умови для раціонального використання навчального часу, навчально-методичного забезпечення, інформаційних та ін. ресурсів.

ПРН 08. Самостійно реалізовувати навчально-виховний процес у загальноосвітніх навчальних закладах згідно посадових обов'язків.

ПРН 09. Реалізовувати освітні проекти за допомогою доцільних вербальних та невербальних засобів спілкування, керувати пізнавальною діяльністю учнів під час освітнього процесу.

ПРН 10. Включатися у взаємодію з іншими суб'єктами освітнього процесу, налагоджувати зв'язки в учнівських колективах, а також конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації, володіти методами саморегуляції емоційного стану.

ПРН 11. Оптимально використовувати експлуатацію навчального обладнання кабінетів, лабораторій і майстерень, контроль його стану, а також створювати методичне забезпечення лабораторно-практичних занять та різного роду практик.

ПРН 12. Здійснювати експлуатацію, модернізацію, удосконалення технічного обладнання в галузі освіти та трудового навчання й технологій.

ПРН 13. Здійснювати професійну діяльність у відповідності до правових норм, вимог соціальної та корпоративної безпеки, безпеки життєдіяльності по збереженню власного здоров'я та учнів, а також навколишнього середовища.

ПРН 14. Демонструвати винахідливість, креативність, оригінальність під час вирішення навчально-виховних ситуацій, що пов'язані динамічними особливостями навчального процесу.

ПРН 15. Здійснювати систематичний контроль навчально-виховного процесу та швидко корегувати його за допомогою відповідних навчально-виховних технологій.

ПРН 16. Уміння визначати властивості та здійснювати добір матеріалів для виготовлення виробів, розробляти технологію виготовлення виробів і розраховувати оптимальні режими обробки матеріалів, встановлювати технічно обґрунтовані нормативи використання матеріальних, трудових та енергетичних ресурсів.

ПРН 17. Готовність організувати роботу в шкільній майстерні (або кабінеті), контролювати та забезпечувати дотримання технологій та раціональної експлуатації інструментів і технологічного обладнання.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

«Основи техніки і технологій»

Зміст програми дисципліни

Техніка – матеріальний засіб цілеспрямованої діяльності людини. Поняття про техніку, її призначення та застосування. Види класифікацій. Принципи історичного розвитку. Функції у системі «людина-техніка».

Механізми та їх різновиди. Найпростіші технічні пристрої: різновиди, призначення та застосування.

Машина – головний об'єкт техніки. Характерні ознаки, загальна будова, класифікація. Призначення і різновиди функціональних органів машин.

Уявлення про технічну систему, яка є комплексом машин. Поняття про технічну систему. Різновиди технічних систем: автоматичні лінії, цехи, заводи. Великі технічні системи: термоядерна установка, космічна станція, установка безперервного розливання сталі.

Загальні закономірності еволюції об'єктів техніки. Етапи і періодизація. Стратегія синтезу та удосконалення розвитку техніки. НТР в техніці.

Загальні відомості про технологію. Способи впливу на предмети праці для одержання необхідних властивостей, якостей, розмірів: фізичні, хімічні, біологічні, енергетичні і комбіновані. Структура, завдання та класифікація технологій. Приклади. Основні показники та напрямки розвитку сучасних технологій.

Технологічний процес як складова частина виробничого процесу. Поняття про виробничий та технологічний процеси. Вимоги до технологічного процесу (ТП). Етапи ТП. Технологічні процеси в різних галузях народного господарства.

Технологічний процес машинобудівного виробництва як найбільш характерний елемент виробничого процесу. Поняття про ТП в машинобудуванні. Структура та техніко-економічні показники ТП.

Технологія обробки поверхонь деталей машин. Способи отримання заготовок та деталей. Механічні та немеханічні види обробки деталей машин. Прогресивні, сучасні види обробки.

Методи обробки деталей машин: зовнішніх та внутрішніх циліндричних поверхонь, різьбових, шліцьових, шпоночних, плоских та інших фасонних поверхонь, обробка зубів зубчастих та інших видів коліс.

Технологія складальних процесів. Основні поняття. Організаційні форми складання. Загальні, поняття про розробку технологічних процесів складання. Методи отримання точності складання.

Науково-технічний прогрес і удосконалення технологій. Тенденції розвитку ТП: автоматизація, комп'ютеризація, застосування роботів тощо. Безвідходні технології.

«Матеріалознавство та технології виробництва конструкційних матеріалів»

Зміст програми дисципліни

Основи матеріалознавства. Аморфна та кристалічна будова речовини. Анізотропія. Дефекти кристалів. Хімічні, фізичні й технологічні властивості матеріалів, їхня залежність від будови речовини. Поняття про діаграми стану металів та сплавів. Діаграма стану Fe–C.

Металеві конструкційні матеріали. Залізобуглецеві сплави. Сталь, основи класифікації й позначення марок. Застосування сталей. Чавун та його застосування. Термічна та хіміко-термічна обробка металів й сплавів. Кольорові метали та їх сплави. Мідь та мідні сплави. Алюмінієві сплави. Магнієві сплави. Титанові сплави. Бабіти. Матеріали високої твердості. Марки та застосування в промисловості.

Корозія металів і методи захисту від неї. Основи теорії електрохімічної корозії. Корозійні середовища. Захисні покриття: металеві, полімерні, лаки, фарби.

Неметалеві конструкційні матеріали. Порошкові матеріали. Лісоматеріали. Конструкційні матеріали хімічного походження. Пластичні маси. Гумові матеріали. Скляні та клейові матеріали. Лакофарбні матеріали. Текстильні волокна. Композиційні матеріали. Перспективи нових композиційних матеріалів та їх застосування.

Виробництво чавуну в доменних печах. Матеріали для доменного процесу. Будова доменної печі. Доменний процес. Техніко-економічні показники роботи доменної печі. Шляхи удосконалення доменної плавки. Використання продуктів доменного виробництва.

Промислові способи виробництва сталі. Виробництво сталі в конвертерах: бесемерівський та томасівський процеси. Киснево-конвертерний процес. Мартенівський процес. Отримання сталі в електропечах. Переваги електропечей і їх типи. Будова та принцип роботи електродугових та індукційних печей. Способи розкислення сталі. Мікроструктура металевих злитків. Способи підвищення якості сталі. Основні галузі застосування чорних металів.

Загальні відомості про технологію виробництва кольорових металів. Виробництво міді. Особливості виробництва алюмінію. Технологія виробництва магнію та титану. Застосування кольорових металів у техніці.

Ливарне виробництво деталей та заготовок. Поняття ливарного виробництва. Метали та сплави як ливарні матеріали. Класифікація ливарних форм і технологія їх виготовлення. Ливарні сплави й формові суміші, спеціальні види лиття. Усадка металів при кристалізації. Спеціальні види лиття.

Обробка металів тиском. Теоретичні відомості про обробку металів тиском. Основні види обробки металів тиском. Спеціальні процеси обробки металів тиском. Основні галузі використання металевого прокату. Особливості вільного кування та використання його продуктів.

Зварювання та вогневе різання металів та сплавів. Зварювання металів. Класифікація методів зварювання, зварювальних з'єднань. Електричне дугове зварювання. Газове зварювання. Контактне електрозварювання. Особливості

зварювання постійним та змінним струмом. Холодне зварювання. Плазмене зварювання. Специфіка зварювання кольорових металів. Нові методи зварювання. Методи контролю за якістю зварювання. Основні способи вогневого різання та умови його здійснення. Електродугове різання. Газово-кисневе різання. Особливі умови різання металів. Вогневе різання кольорових металів.

Паяння металів. Загальні відомості про паяння металів. Класифікація припоїв. Флюси, їх властивості та застосування. Паяння м'якими припаями. Паяння твердими припаями. Методи контролю за якістю паяння. Особливості паяння мідними та срібними припаями.

«Основні процеси обробки матеріалів»

Зміст програми дисципліни

Матеріали з деревини.

Процес різання, як основний спосіб одержання з деревини і деревних матеріалів деталей різних форм та розмірів. Основні види різання - в торець, вздовж волокон і впоперек волокон. Сили різання. Фактори, що впливають на питому роботу при різанні. Обробка деревини обертовими різцями. Способи різання. Процеси стрічкового шліфування.

Деревообробні верстати, їх класифікація, будова і призначення, Верстати круглопиляльні, стрічкопиляльні, фугувальні, рейсмусові, фрезерні, свердлильні, довбальні, шліфувальні, універсальні, комбіновані та токарні. їх будова, призначення, літерно-цифрова індексація. Геометрична точність верстатів, їх налагодження та настройка.

Різальні інструменти для деревообробних верстатів. Дискові пили, їх види й застосування. Ножеві вали і ножеві головки для фрезерних, фугувальних і рейсмусових верстатів, їх види й призначення. Стрічкові пили, різальні ланцюго-довбальних верстатів, свердла, фрези, їх види й призначення. Критерії затуплення інструментів. Заточування різальних інструментів. Властивості й характеристика абразивних стрічок та шкурок.

Обробка деревини на деревообробних верстатах. Технологія обробки деревини на круглопиляльних, стрічкопиляльних, фугувальних, рейсмусових, свердлильних, довбальних, фрезерних, токарних і шліфувальних верстатах. Способи обробки різних деталей та з'єднань. Правила безпечної роботи на цих верстатах.

Поняття про плитні матеріали та їх обробку. Обробка сучасних пресованих матеріалів, що мають у своїй основі деревину, на деревообробних верстатах. Способи та особливості пиляння, стругання, фрезерування, свердління й довбання столярних, деревоволокнистих і деревостружкових плит.

Металеві матеріали.

Процес різання металів, як спосіб одержання складних за своєю формою виробів з металів. Основні види механічної обробки металів: точіння, стругання, свердління, фрезерування, протягування, абразивна обробка. Розвиток науки про різання металів. Загальні основи процесу різання металів. Основні поняття процесу різання металу – швидкість різання, подача, глибина. Процес

стружкоутворення. Сили і робота в процесі різання металів. Наростоутворення, наклеп при обробці металів. Температурне поле у зоні різання. Методи визначення температури різання. Змащувально-охолоджуючі речовини: призначення, склад.

Металообробні верстати, їх класифікація, будова і призначення. Основні відомості про металорізальні верстати їх види, типи, групи. Класифікація металорізальних верстатів. Верстати токарні, фрезерні, свердлильні, шліфувальні, їх будова, призначення, літерно-цифрова індексація. Класифікація рухів у металорізальних верстатах. Приводи металорізальних верстатів. Основні вузли та агрегати верстатів. Принципи дії механічних приводів верстатів, призначення механічних приводів у металорізальних верстатах, їх будова. Гідравлічні приводи верстатів – види, будова, призначення. Електрообладнання металорізальних верстатів - види, будова, призначення. Основні схематичні елементи кінематичних схем металорізальних верстатів. Розгляд кінематичної схеми токарного верстата на прикладі токарно-гвинторізного верстата ТВ-6М. Призначення, принцип дії, будова, органи керування металорізального токарно-гвинторізного верстата ТВ-6М. Правила техніки безпеки при роботі на верстатах на прикладі токарного верстата ТВ-6М. Призначення, принцип дії, будова, органи керування металорізального фрезерного верстата НГФ-110Ш4, принцип дії, будова, кінематична схема фрезерного верстата. Правила техніки безпеки при роботі на фрезерних верстатах.

Інструментальні матеріали – вуглецеві сталі, леговані сталі, швидкорізальні сталі, твердий сплав, металокераміка, надтверді матеріали. Вимоги до інструментальних матеріалів. Класифікація токарних різців - прохідні, підрізні, різбові, розточні, фасонні токарні різці, свердла. Будова та основні види фрез. Абразивні інструменти. Заточування та правила експлуатації металорізальних інструментів. Техніка безпеки при роботі на заточному верстаті.

Поняття про технологічний процес механічної обробки металів. Технологічна документація. Типові технологічні процеси механічної обробки деталей. Установка та закріплення різця. Закріплення деталей в 3-х і 4-кулачкових патронах. Обробка деталей на центрах. Центрування деталей. Обробка зовнішніх циліндричних поверхонь Обрізування торців і уступів. Свердління отворів, розточування отворів. Обточування конічних поверхонь деталей. Нарізання різьби різцем. Застосування рухомого та нерухомих люнетів у токарних роботах, центрів, чотирьох-кулачкових патронів та ін. Застосування ділильної головки при обробці деталей на фрезерному верстаті. Нормування і методи оцінки шорсткості поверхні. Поняття про хвилястість поверхні. Нормування відхилень форми і розміщення поверхонь. Шорсткість поверхонь, яка отримується при різних способах механічної обробки. Контроль шорсткості поверхонь. Забезпечення точності розмірів у процесі механічної обробки. Показники точності розмірів: відхилення і допуски, одиниця допуску. Вимірювання і контроль точності механічної обробки. Класифікація та вибір вимірювальних засобів для конкретних умов вимірювання. Розробка технологічних процесів виготовлення деталей на металорізальних верстатах.

Текстильні матеріали.

Способи з'єднання деталей одягу. Ниткові з'єднання. Організація робочого місця для ниткових з'єднань. Технологія виконання ручних стібків, строчок та швів. Декоративні ручні шви. Термінологія та технічні умови на виконання ручних робіт. Технологія виконання машинних швів. Оздоблювальні машинні шви. Термінологія та технічні умови на виконання машинних робіт. Загальна характеристика клейових, зварювальних, заклепувальних з'єднань. Клейові матеріали, які застосовують у швейній галузі та технологія виконання клейових з'єднань, оцінка їх якості.

Волого-теплові роботи. Термінологія та технічні умови на виконання волого-теплого оброблення.

Технологія оздоблення швейних виробів. Різновиди оздоблень.

Загальні відомості про одяг. Основні поняття та функції одягу. Класифікація швейних виробів. Показники якості та вимоги до одягу. Вихідні дані для проектування одягу. Пропорції тіла людини. Антропометричні точки і конструктивні пояси фігури. Постава фігури. Розмірні ознаки. Форма одягу. Поняття стиль, форма, силует. Різновиди крою одягу. Прибавки на вільне облягання.

Способи оброблення швейних виробів. Технологія оброблення поясного виробу. Опис зовнішнього вигляду зразка моделі. Технологічні припуски. Послідовність оброблення поясного виробу. Оброблення верхнього зрізу у виробках без пояса. Побудова основи конструкції прямої спідниці. Вихідні дані. Попередній розрахунок конструкції спідниці. Побудова креслення спідниці. Загальні відомості про технічне моделювання. Кресленик та схема загального вигляду.

Перспективи розвитку технологій виробництва одягу. Перспективи розвитку текстильних матеріалів.

Харчові продукти.

Товарознавство харчових продуктів. Загальні поняття про харчові продукти. Хімічний склад продуктів. Якість харчових продуктів.

Первинна (механічна) обробка харчових продуктів. Первинна обробка овочів, грибів. Види нарізування овочів. Первинна обробка круп. Первинна обробка риби. Первинна обробка м'яса.

Види теплової обробка продуктів харчування. Основні види теплової обробки. Допоміжні та комбіновані способи. Процеси які відбуваються у продуктах харчування під час теплової обробки. Вплив теплової обробки на якість готових страв.

Страви і гарніри з овочів. Значення овочів у харчуванні людини. Страви і гарніри з варених овочів. Страви і гарніри з припущених овочів, смажених овочів, запечених овочів та з тушкованих овочів. Підготовка овочів до фарширування.

Риба і рибні продукти. Поживні властивості м'яса риби. Класифікація риб. Критерії оцінювання якості риби. Рибні консерви. Характеристика морепродуктів. Страви з риби.

Страви з яєць і сиру. Харчова цінність і хімічний склад, класифікація яєць. Продукти переробки яєць. Страви з яєць і сиру. Способи теплової обробки яєць.

М'ясо та м'ясні продукти. Хімічний склад та харчова цінність м'яса. Товарознавча характеристика м'яса за термічним станом. Види і класифікація м'яса. Показники якості м'яса. Теплова обробка м'яса.

Страви і гарніри з круп та макаронних виробів. Каші. Страви з каш, бобових і макаронних виробів.

Холодні страви і закуски. Особливості подавання. Бутерброди. Салати. Страви з овочів і грибів. Рибні страви. М'ясні страви і закуски.

Технології побутової діяльності.

Етика спілкування. Поняття про правила спілкування у суспільстві. Культура професійного спілкування. Етикет за столом. Основні правила столового етикету. Правила користування столовим приладдям. Культура споживання їжі

Різновиди та призначення посуду. Столова білизна. Сервіровка столу. Правила споживання окремих продуктів.

Гігієна житла. Гігієнічне значення житла і вплив житлових умов на здоров'я людини. Гігієнічні основи планування населених пунктів. Гігієнічні принципи розподілу території та будівництва населеного пункту. Гігієнічне значення зелених насаджень. Гігієнічні вимоги до планування і забудову житла в місті і селі. Сирість у житло і її вплив на здоров'я. Гігієнічні вимоги до освітлення, опалення та вентиляції житла. Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації гуртожитків. Гігієнічні вимоги до влаштування сільських будівель і польових станів.

Догляд за одягом та взуття. Вибір одягу. Прання та прасування одягу. Виведення плям. Засоби догляду за взуттям.

Догляд за волоссям. Типи волосся. Правила догляду за волоссям за його типами. Засоби догляду за волоссям.

Догляд за шкірою. Типи шкіри. Засоби догляду за шкірою обличчя та шиї. Засоби догляду за шкірою рук та ніг. Догляд за нігтями.

Основи і правила дизайну приміщення. Поняття про дизайн. Правила дизайну в інтер'єрі. Колір та світло в дизайні приміщення. Застосування трафаретів у дизайні приміщення. Послідовність виконання малярних робіт.

Основи індустріального дизайну. Правила дизайну громадського, промислового приміщення. Поняття та завдання ландшафтного дизайну. Фітодизайн.

Основи технології малярних робіт. Правила вибору кольорової гами. Матеріали для виконання малярних робіт. Догляд за малярним інструментом. Послідовність виконання малярних робіт.

«Основи теорії технологічної освіти»

Зміст програми дисципліни

Структура та зміст методики трудового навчання та технологій у 5-9 класах ЗЗСО. Сучасні підходи до обґрунтування змісту технологічної підготовки учнів. Формування ключових та предметних компетентностей школярів. Особливості побудови навчальної програми.

Державний стандарт базової загальної середньої освіти та його структура. Мета, компетентнісний потенціал, результати навчання технологічної освітньої галузі. Академічна свобода закладу освіти і вчителя. Програми для загальної середньої освіти (типова освітня програма, освітня програма закладу освіти, модельна навчальна програма, навчальна програма).

Методи навчання технологій. Поняття про методи, прийоми навчання. Класифікація методів. Характеристика методів навчання технологій за джерелами інформації (словесні, наочні і практичні). Характеристика методів навчання технологій за характером пізнавальної діяльності і самостійності учнів (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий і дослідницький). Критерії вибору методів навчання технологій.

Навчально-матеріальна база технологічної освіти. Особливості створення навчально-матеріальної бази для технологічної підготовки учнів. Обладнання майстерень. Ергономічні вимоги до робочого місця учнів та вчителя. Вимоги до матеріальної бази профільного і професійного навчання.

«Методика трудового навчання»

Зміст програми дисципліни

Урок технології. Дидактичні основи уроку технології. Типи уроків, вимоги до них. Структура різних типів уроку. Підготовка вчителя до уроків з трудового навчання та технологій. Планування роботи. Методичні поради до організації і проведення уроків та дотримання правил техніки безпеки.

Інноваційні педагогічні технології на уроках технологій. Упровадження сучасних педагогічних та інформаційних технологій, активних та інтерактивних методик на уроках трудового навчання та технологій.

Методика організації проєктно-технологічної діяльності учнів. Проєктна технологія – модель особистісно-орієнтованої навчально-трудової діяльності. Зміст проєктно-технологічної діяльності, її основні етапи та стадії. Загальні питання методики проєктно-технологічної діяльності учнів у 5-9 класах.

Реалізації дистанційного й змішаного навчання в технологічній освітній галузі. Особливості використання ІКТ під час проведення онлайн уроку трудового навчання та технологій.

Методика проведення вступних уроків. Особливості методики проведення вступних уроків. Узагальнення знань, отриманих учнями у попередніх класах. Ознайомлення із завданням предмету на наступний навчальний рік, елементами культури і безпеки праці. Методика формування в учнів інтересу до предмету.

Методика навчання учнів 5-6 класів за модельними програмами. Методика навчання учнів 7-9 класів проєктуванню виробів. Методика навчання учнів

складанню плану роботи з виконання проєкту.

Методика вивчення в основній школі методів проєктування. Поняття про методи проєктування. Наступність у вивченні методів проєктування.

Технологія обробки деревинних матеріалів (ДВП, фанера). Технологія ручної та механічної обробки деревини. Технологія обробки ручної та механічної обробки сортового прокату.

Методика навчання учнів 5-9 класів основних технологій. Методика навчання учнів технології обробки дроту. Технологія виготовлення вишитих виробів початковими, лічильними та декоративними швами. Технологія обробки тонколистового металу. Технологія електротехнічних робіт. Технологія виготовлення в'язаних виробів. Технологія виготовлення вишитих виробів.

Методика використання комп'ютерних технологій на уроках трудового навчання та технологій. Комп'ютерні технології в освітньому процесі. Комп'ютерні програми для підтримки уроків трудового навчання та технологій. Методика проведення комп'ютерної презентації в освітньому процесі. Особливості використання мережі Інтернет на уроках трудового навчання та технологій.

Методика вивчення розділу «Технологія побутової діяльності» в 5-9 класах. Методика вивчення побутової діяльності у 5-6 класах. Методика вивчення побутової діяльності у 7-8 класах. Методика вивчення побутової діяльності у 9 класах.

Методика навчання виконанню ескізів та робочих креслень виробів. Формати та основні написи. Масштаби креслень. Основні типи креслярських ліній. Написи на кресленнях та ескізах. Розміри на кресленнях та ескізах. Загальні відомості про ескізи, креслення та їхнє використання. Загальні вимоги до ескізів і робочих креслень. Вимірювальний інструмент і прийоми вимірювання деталей. Позначення жорсткості поверхонь деталей. Позначення матеріалів. Позначення покриття і термообробки. Поняття про граничні відхилення лінійних розмірів. Нанесення граничних відхилень розмірів на кресленнях деталей. Допуски форми і розташування поверхонь. Послідовність виконання ескізів деталей.

«Педагогіка»

Зміст програми дисципліни

Педагогіка в системі наук про людину. Поняття про педагогіку як науку. Предмет і завдання педагогіки. Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки. Основні категорії педагогіки: виховання, навчання, освіта. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Педагогіка партнерства в умовах нової української школи. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства. Поняття про народну педагогіку. Джерела і складові частини народної педагогіки.

Методика науково-педагогічного дослідження. Сутність науково-педагогічного дослідження. Визначення змісту етапів здійснення педагогічного дослідження: проблема, тема, мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза, накопичення наукового матеріалу (експериментальне дослідження), висновки.

Класифікація методів науково-педагогічних досліджень (теоретичні, емпіричні, експериментальні).

Загальна характеристика методів педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіда, вивчення результатів діяльності, опитування, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

Фактори й умови розвитку особистості учня. Поняття про особистість, індивідуальність. Процес розвитку особистості, біологічні та соціальні фактори розвитку особистості. Виховання як вирішальний чинник формування особистості.

Взаємообумовленість діяльності, спілкування та активності як необхідна умова розвитку особистості учня. Внутрішні й зовнішні рушійні сили процесу розвитку особистості. Особливості розвитку, соціалізації і формування особистості в умовах нової української школи.

Освітній процес як система і цілісне явище. Поняття про освітній, педагогічний, навчально-виховний процес: спільне та відмінне. Мета освітнього процесу в новій українській школі. Суб'єкти освітнього процесу нової української школи. Системність і цілісність як основні характеристики освітнього процесу. Особливості процесів виховання, навчання та розвитку особистості як складових освітнього процесу: цілі, завдання, зміст, форми і методи. Організація освітнього процесу на основі компетентнісного та особистісно-орієнтованого підходу в новій українській школі.

Особливості педагогічної діяльності. Ідеал вчителя в історії педагогіки. Педагогічна діяльність як особливий вид соціальної діяльності. Педагог як суб'єкт освітнього процесу нової української школи. Вимоги до особистості вчителя нової української школи. Функції вчителя. Особливості педагогічної діяльності: специфіка об'єкту, мети, творчий, колективний характер, специфіка результату. Професійна компетентність сучасного педагога.

Суспільна зумовленість вимог до особистості вчителя. Ідеал вчителя в історії педагогіки.

Дидактика як галузь педагогіки. Предмет дидактики. Основні категорії дидактики: процес навчання, знання, уміння, навички, компетентності, викладання, учіння. Функції процесу навчання: навчальна, розвиваюча, виховна.

Структурні компоненти процесу навчання: цільовий; стимулюючо мотиваційний; змістовий, діяльнісний, контрольно-регулюючий, оцінно результативний. Структурні елементи викладання: планування, стимулювання, організація, контроль навчально-пізнавальної діяльності учнів. Структура процесу учіння: сприйняття, осмислення, розуміння, узагальнення (систематизація), закріплення (запам'ятовування), використання на практиці. Взаємозв'язок усіх елементів процесу навчання.

Рушійні сили процесу навчання.

Принципи навчання в історії педагогічної думки та на сучасному етапі. Сутність категорій «закономірності навчання», «принципи навчання». Визначення принципів навчання як вимог до організації та здійснення процесу навчання.

Характеристика сучасної системи дидактичних принципів та шляхи їх реалізації: принцип виховуючого навчання; принцип розвиваючого навчання;

принцип науковості; принцип доступності; принцип зв'язку навчання з життям, теорії з практикою; принцип наочності; принцип систематичності і послідовності; принцип цілеспрямованості (суспільної зумовленості); принцип активності та свідомості; принцип міцності знань; принцип індивідуального підходу у процесі навчання.

Принципи навчання в історії педагогіки.

Класно-урочна система, її переваги та недоліки. Поняття про форми організації навчання. Форми організації пізнавальної діяльності. Класно-урочна система навчання: переваги та не недоліки. Урок як основна форма організації навчального процесу класно-урочної системи. Дидактичні, психологічні, виховні та гігієнічні вимоги до уроку.

Роль і місце позаурочних форм навчання у формуванні мотивації та пізнавального інтересу в умовах класно-урочної системи.

Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти. Поняття про зміст освіти. Джерела змісту освіти: навчальний план, навчальна програма, підручники та навчальні посібники.

Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти, його основні компоненти. Суспільна зумовленість змісту освіти. Оновлення змісту освіти згідно з Концепцією нової української школи, заснованого на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. Ключові компетентності нової української школи.

Методи, прийоми, засоби навчання. Сутність методів та прийомів навчання. Підходи до класифікації методів навчання. Класифікація на основі цілісного підходу до процесу навчання.

Поняття про засоби навчання, їх характеристика та використання в навчальному процесі. Інформаційно-комунікативні засоби навчання.

Академічна свобода та творчість педагога у виборі методів та засобів навчання в умовах нової української школи.

Вибір методів і засобів навчання в залежності від умов (мета уроку, зміст матеріалу, що вивчається, джерела інформації, навчальні можливості учнів).

Виховання в цілісному освітньому процесі. Сутність процесу виховання. Поняття про виховання як складову освітнього процесу. Особливості процесу виховання: цілеспрямованість, двосторонність, довготривалість та безперервність, варіативність результатів, багатofакторність.

Виховання на цінностях як орієнтир нової української школи. Мета виховання в новій українській школі – формування всебічно розвиненої особистості, патріота, інноватора.

Структурні компоненти виховання як діяльнісного процесу.

Етапи виховного процесу за критерієм їх послідовності та відповідних педагогічних дій.

Рушійні сили виховного процесу. Зовнішні та внутрішні протиріччя.

Механізми, закономірності та принципи виховання. Механізми виховання як шляхи розвитку мотиваційно-ціннісної сфери особистості в процесі засвоєння соціального досвіду. Механізми виховання, які складають основу розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості: ідентифікація, емоційне

обумовлювання, наслідування, мотиваційне опосередкування, конформність, вживання в соціальну роль, підтримання внутрішньої узгодженості поглядів.

Закономірності процесу виховання і їх роль у визначені норм, які регламентують структуру, зміст і методику організації виховання. Особливості принципів виховання. Загальні організаційні принципи виховання: цілеспрямованість виховання, суспільна спрямованість виховання, опора на позитивне у вихованні, природовідповідність у вихованні, особистісний підхід у вихованні, виховання у діяльності і спілкуванні, свідомість і активність учнів у процесі виховання, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою й активністю школярів, виховання в колективі (створення виховуючого середовища), єдність педагогічних впливів (вимог), поєднання розумної вимогливості з повагою до особистості дитини.

Принципи національного виховання: гуманізація виховання, демократизація виховання, культуровідповідність виховання, етнізація виховання.

Формування свідомості особистості. Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів виховання з групи методів формування свідомості.

Характеристика методів формування свідомості: розповідь, бесіда, диспут, дискусія, навіювання, приклад. Вимоги до ефективного використання окремих методів цієї групи.

Організація діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки. Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів з групи методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки.

Характеристика методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки: громадська думка, створення виховуючих ситуацій, педагогічна вимога, вправи, привчання, створення ситуації успіху, морального вибору, проекти. Вимоги до ефективного використання конкретних методів цієї групи.

Стимулювання поведінки і діяльності особистості. Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів з групи стимулювання поведінки і діяльності особистості виховання.

Характеристика методів стимулювання поведінки і діяльності особистості в умовах нової української школи згідно з принципами педагогіки партнерства, дитиноцентризму, особистісно-орієнтованого виховання.

Вимоги до ефективного використання конкретних методів цієї групи.

Організаційні форми виховної роботи. Позакласна та позашкільна виховна робота в сучасних умовах. Поняття про організаційні форми виховання. Поняття про позакласну і позашкільну роботу в системі виховання цілісної особистості. Завдання, зміст і основні принципи позакласної та позашкільної роботи з учнями.

Вимоги до організації та проведення класної години (години спілкування), етичної бесіди, диспуту, змагань, конкурсів, олімпіад та ін.

Заклади позашкільної освіти і основні напрями їх діяльності. Взаємозв'язок позакласної та позашкільної виховної роботи.

Соціальний розвиток особистості учня. Формування виховуючого середовища. Поняття про дитячий колектив, як засіб виховання. Вплив дитячого колективу на соціалізацію та формування особистості учня.

Поняття про динаміку згуртування учнівського колективу. Поняття про актив. Органи самоврядування та лідер, як ознаки розвитку колективу. Роль і місце учнівського самоврядування в досягненні мети виховання.

Характеристика стадій розвитку колективу. Зміст та напрями діяльності педагога, щодо згуртуванню дитячого колективу на різних стадіях його розвитку. Фактори розвитку колективу.

Попередження негативних проявів поведінки окремих членів колективу (булінг, цькування, залякування).

Інтелектуальний розвиток особистості школяра. Ідея розумового виховання в історії педагогіки. Поняття інтелектуального розвитку та розумового виховання. Завдання розумового виховання. Зміст розумового виховання.

Форми і методи формування пізнавально інтерсу, наукового світогляду, ціннісного ставлення учнів до пізнання в процесі розумового виховання. Методика підготовки та проведення інтелектуальних ігор як КТС.

Зміст розумового виховання в історії педагогіки.

Духовний розвиток особистості. Моральне виховання. Поняття про духовність і духовний розвиток особистості, духовні цінності. Система духовних цінностей: загальнолюдські, культурно-національні, громадянські, родинні, особистісні.

Поняття про мораль та моральне виховання. Виховання в учнів ціннісного ставлення до себе та інших людей як провідні завдання морального виховання. Якості особистості в яких виявляється ціннісне ставлення до людей. Методика виховання в учнів загальнолюдських цінностей.

Технологія підготовки та проведення етичних бесід та дискусій (диспутів) у процесі формування духовних цінностей сучасних учнів.

Основи правового виховання. Зміст та завдання правового виховання. Методи, форми, засоби правового виховання. Значення правового виховання в попередженні правопорушень серед учнівської молоді.

Формування правосвідомості особистості, як провідне завдання правового виховання учнівської молоді. Цінності демократичного суспільства як зміст правового виховання. Традиційні та інноваційні методи правового виховання у новій українській школі. Зв'язок правового виховання з правовою освітою.

Превентивне виховання, як складова правового виховання.

Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Зміст трудового виховання. Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Працелюбність як національно-культурна цінність. Трудова діяльність як важливий фактор цілісного фізичного, інтелектуального, соціального та духовного розвитку особистості. Виховний потенціал трудової діяльності.

Сутність і завдання трудового виховання. Моральні якості, що визначають ставлення до трудової діяльності.

Економічне виховання, його завдання, форми та методи здійснення.

Система профорієнтації в сучасній школі. Поняття профорієнтаційної роботи. Зміст та структура профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю. Профорієнтація в школі як організація і керівництво цілеспрямованою багаторічною діяльністю з формування в учнів готовності до свідомого професійного самовизначення та морально-психологічна підготовка до майбутньої професійної діяльності.

Врахування вимог ринку праці, потреб та інтересів учнівської молоді при виборі форм і методів профорієнтаційної діяльності з учнями.

Шляхи профорієнтації у навчальній, позакласній і позашкільній роботі.

Національно-патріотичне виховання у сучасній школі. Національна своєрідність виховання. Національно-патріотичне виховання як основний напрями виховання учнів, що відповідає нагальним вимогам і викликам сучасності та закладає основи для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (patria) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Мета, завдання, принципи національно-патріотичного виховання відповідно до «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» (2022 р.).

Системна організація військово-патріотичного виховання учнівської Почуття патріотизму. Культура міжетнічних відностин.

Традиційні та інноваційні форми реалізації національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

Основи фізичного розвитку та формування ціннісного ставлення учнів до власного здоров'я. Поняття фізичного розвитку і виховання. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного розвитку. Виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Зміст фізичного виховання. Народно педагогічні та сучасні засоби фізичного загартування підростаючого покоління.

Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Методика виховання здорового способу життя дітей у сім'ї і школі.

Позакласна і позашкільна фізкультурно-оздоровча діяльність учнів.

Екологічне виховання. Поняття про екологічне виховання, його основні завдання. Зміст екологічного виховання (ціннісне ставлення до природи).

Екологічне виховання як складова духовної культури. Екологічна свідомість, екологічна культура, екологічна поведінка, екологічна відповідальність. Ціннісне ставлення особистості до природи як умова сталого розвитку суспільства, узгодження економічних, екологічних і соціальних чинників розвитку.

Шляхи і засоби екологічного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Зв'язок екологічного виховання з екологічною освітою.

Духовний розвиток особистості. Естетичне виховання. Поняття про духовність і духовний розвиток, духовні цінності особистості. Система духовних цінностей: загальнолюдські, культурно-національні, громадянські, родинні, особистісні.

Поняття про естетичне виховання. Виховання в учнів ціннісного ставлення до мистецтва. Естетичне виховання як складова духовної культури. Шляхи і засоби естетичного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Форми і методи естетичного виховання. Мистецтво як основний чинник естетичного виховання. Естетичне виховання на народних традиціях, національному мистецтві, фольклорі тощо.

Напрями і форми роботи класного керівника. Зміст педагогічної діяльності класного керівника. Функції класного керівника: виховна, розвиваюча, організаторська, стимулююча, діагностична, соціальна, координаційна, методична. Права і обов'язки класного керівника.

Напрями організаційно-педагогічної діяльності класного керівника: вивчення учнів, формування виховуючого колективу, координація педагогічних вимог учителів-предметників, налагодження педагогічної взаємодії з батьками і громадськістю.

Планування виховної роботи класного керівника. Планування як спільна діяльність класного керівника, учнів і дорослих щодо визначення цілей, змісту й способів організації виховного процесу. Вимоги до плану роботи класного керівника. Види планування: перспективне, оперативне, поточне. Структура плану. Форми планів.

Взаємодія сім'ї та школи. Виховання у сім'ї – першооснова розвитку дитини як особистості. Єдність виховних впливів сім'ї та школи. Основні принципи педагогіки партнерства в системі взаємодії вчителя та батьків учнів. Сучасні форми, методи ефективної взаємодії школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді

Спільна діяльність школи, сім'ї, громадськості з організації дозвілля дітей, надання їм допомоги у навчанні, створенні умов для правильного сімейного виховання, оволодінні суспільним досвідом, збереженні та розвитку національних звичаїв і традицій.

Шляхи підвищення рівня педагогічної культури батьків. Нетрадиційні форми роботи з батьками (організація консультпунктів з проблем сімейного виховання, конференції батьків з обміну досвідом, семінари-практикуми з відродження національних традицій в сім'ях, вихідний день в школі разом з батьками і дітьми та ін.) у поєднанні з традиційними (народні університети педагогічних знань для батьків, педагогічний всеобуч та ін.).

Сучасні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні. Відродження традицій української національної системи виховання, освіти і педагогіки.

Офіційно-нормативні документи, що регламентують діяльність закладів освіти: Закони України «Про освіту», «**Про повну загальну середню освіту**», «Про позашкільну освіту». Концепція реалізації державної політики у сфері

реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року.

Провідні напрямки сучасної педагогічної науки в Україні: педагогіка партнерства, особистісно-зорієнтована педагогіка, дитиноцентрована педагогіка та ін.

«Психологія»

Зміст програми дисципліни

Психологія як наука. Психіка і свідомість. Психологія як наука та навчальна дисципліна. Огляд історії виникнення та становлення психології. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Джерела психологічних знань. Поняття про побутову та наукову психологію. Поняття психіки, її функції та структура. Психіка і мозок. Рівні вияву психіки людини. Диференціація свідомих та неусвідомлюваних аспектів психіки людини.

Пізнавальні психічні процеси: чуттєве пізнання (відчуття та сприймання), пам'ять. Чуттєве та раціональне пізнання. Взаємозв'язок пізнавальних психічних процесів. Види відчуттів. Особливості сприймання. Види пам'яті: механічна, логічна, сенсорна, короткочасна, оперативна, довготривала. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення, забування. Умови ефективного запам'ятовування.

Пізнавальні психічні процеси: раціональне пізнання. Мислення та уява: умови виникнення та розвиток в онтогенезі. Види мислення. Логічні операції. Види уяви. Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів.

Увага. Увага як стан свідомості, її функції та фізіологічні основи. Види уваги за спрямованістю та активністю свідомості: внутрішня та зовнішня увага, мимовільна, довільна та післядовільна увага. Статичні та динамічні властивості уваги. зосередженість, стійкість, обсяг, переключення, розподіл уваги, неуважність, розсіяність уваги. Проблема неуважності, її причини та способи подолання.

Емоції та почуття. Поняття про емоційну (афективну) сферу психіки, її функції. Емоції, почуття, афекти, настрої, пристрасті, фрустрація. Взаємозв'язок афективної сфери з іншими проявами психіки людини: зв'язок емоцій та потреб. Емоції та почуття, їх диференціація. Фізіологічні основи переживання емоцій та почуттів, їх вісцеральні та експресивні прояви. Види емоцій та почуттів. Регуляція негативних емоційних станів.

Воля. Поняття про волю, вольове зусилля. Функції волі: спонукальна та гальмівна. Вольові дії: мимовільні, довільні, прості та складні. Структура складної вольової дії. Розвиток волі в онтогенезі. Проблеми розвитку та формування волі. Вольова саморегуляція.

Мотивація. Поняття «мотивація», «мотив», «потреба». Внутрішня та зовнішня мотивація та її вплив на результат діяльності. Мотивація досягнення успіху та мотивація уникнення невдачі. Основні причини низького рівня мотивації: відсутність розуміння смислу діяльності для себе та неадекватна самооцінка і страх невдачі. Вплив характеру взаємодії з дорослим на розвиток мотивації досягнення успіху або мотивації уникнення невдачі.

Особистість. Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність». Психологічна структура особистості за А.В.Петровським та К.К.Платоновим. Спрямованість особистості. Типи спрямованості. Самосвідомість особистості та «Я-концепція» особистості.

Індивідуально-типологічні особливості особистості: Темперамент. Поняття про темперамент. Основні теорії темпераменту. Зв'язок між типом нервової системи і темпераментом. Характеристика типів темпераменту. Роль, яку темперамент відіграє у діяльності людини. Враховування темпераменту у вихованні зростаючої особистості.

Індивідуально-типологічні особливості особистості: Характер та здібності. Поняття про характер. Структура характеру, основні риси типового характеру. Характеристика акцентуацій характеру. Особливості виховання та формування характеру. Поняття про здібності. Прояв здібностей у діяльності людини. Класифікація видів здібностей. Диференціація понять «здібності», «задатки», «обдарованість», «талант», «геніальність».

Психічний розвиток і навчання. Поняття про психічний розвиток. Рушійні сили психічного розвитку. Види протиріч, що спонукають до розвитку. Фактори психічного розвитку. Психічний розвиток і навчання. Зони розвитку: актуального та найближчого. Поняття про вік та вікову періодизацію психічного розвитку. Вікова періодизація Д.Б. Ельконіна. Вікова періодизація Е. Еріксона.

Підлітковий вік. Загальна характеристика ситуації та особливостей розвитку підлітка. Криза тринадцяти років. Стосунки підлітків з однолітками та дорослими. Розвиток пізнавальних психічних процесів підлітків. Формування особистості підлітка. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Старший шкільний вік. Соціальна ситуація розвитку старшокласників. Розумовий розвиток у ранньому юнацькому віці. Особливості особистісного розвитку в ранньому юнацькому віці. Криза самовизначення 17 років. Врахування вікових особливостей в навчанні та вихованні.

Основи психології учіння. Розмежування понять «научіння», «учіння», «навчання», «учбова діяльність». Види учіння, структура учіння. Психологічний зміст поняття «учбова діяльність» та її характеристики: мотивація, учбова задача, учбова дія, контроль та самоконтроль, оцінка та самооцінка. Проблеми мотивації учіння.

Основи психології навчання. Поняття про навчання та його психологічні механізми. Структура навчання. Види і форми навчання. Традиційне та інноваційне навчання. Проблема неуспішності, її причини, шляхи подолання та попередження.

Основи психології виховання. Психологічні механізми виховання. Виховний вплив та його ефективність. Вікові особливості виховання. Індивідуальний підхід у вихованні. Мотиви «поганої» дисципліни за Дрейкурсом. Стратегії термінового припинення «поганої» поведінки та стратегії її попередження.

Педагогічне спілкування. Стили педагогічного спілкування. Шкільний конфлікт. Основні стилі поведінки при розв'язанні конфлікту. Шляхи попередження конфліктів. Стратегії конструктивного виходу з конфлікту. Булінг: стратегії подолання та профілактики.

Психологічний аналіз професійної компетентності педагога. Сутність педагогічної діяльності: мета, предмет, об'єкт, мотиви, продукт та результат педагогічної діяльності. Рівні продуктивності педагогічної діяльності.

Професійно важливі якості педагога. Стили педагогічної діяльності. Професійне вигорання педагогів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ:

Закони, накази та стандарти:

1. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/898-2020-%D0%BF>

2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 №988-р).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/592-2018-%D1%80>

3. Міністерство освіти і науки України. Інформаційний сайт. Закон України «Про освіту» (05.09.2017 № 2145-VIII).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. Міністерство освіти і науки України. Інформаційний сайт. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (16.01.2020 №463-IX).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/463-20>

5. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01 квітня 2022 р. № 289.
URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/

Програми:

1. Міністерство освіти і науки України. Інформаційний сайт. Модельні навчальні програми для 5-9 класів НУШ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

2. Міністерство освіти і науки України. Інформаційний сайт. Навчальні програми для 10-11 класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

3. Міністерство освіти і науки України. Інформаційний сайт. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів Трудове навчання. 5-9 класи. Наказ МОН України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>

Базова:

1. Базь О.С., Захаренко Г.С. Токарна справа. Частина 1: навчальний посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Чернівці: Букрек, 2020. 232 с.

2. Базь О.С., Захаренко Г.С., Паржницький О.В. Токарна справа. Частина 2: навчальний посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Чернівці: Букрек, 2021. 176 с.

3. Бербец В.В., Дубова Н.В., Коберник О.М. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці: навч.-метод. посіб. [За заг. ред. О.М. Коберника]. Київ : Науковий світ, 2005. 126 с.
4. Дятленко С.М., Лещук Р.М., Медвідь О.Ю. Трудове навчання. 5-9 класи: практич. посіб. для вчителів. [Упоряд. С.М. Дятленко]. Харків: Вид-во «Ранок», 2017. 128 с.
5. Єжова О. В., Абрамова О. В. Технологія оброблення швейних виробів: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 256 с.
6. Єжова О.В. Конструювання одягу. Курс лекцій. Київ: Центр учбової літератури, 2020.
7. Клочек Л.В., Мельничук С.К., Ржевська-Штефан З.О., Уличний І.Л. Психологія. Інформаційно-методичні матеріали для майбутніх учителів. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2021.
8. Клочек Л.В., Ржевська-Штефан З.О., Уличний І.Л. Психологія. Курс лекцій. Для студентів спеціальності 014. Середня освіта. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2021. 220 с.
9. Нова українська школа: poradnik для вчителя. [Під заг. ред. Н.М. Бібік]. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
10. Панченко С. П. Технології. 5–6 класи /С. П. Панченко, Є.О. Клейно та ін. Харків: Вид. група «Основа», 2023. 159, [1] с.: табл., іл., схеми. (Серія «Мій конспект. Матеріали до уроків»).
11. Педагогіка: методичні рекомендації для самопідготовки та самоконтролю / Укладачі: Плахотнік О.В., Стражнікова І.В. Івано-Франківськ, 2022. 94 с.
12. Педагогіка: навчальний посібник / Пащенко М.І., Красноштан І.В. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 228 с.
13. Проектна технологія в інноваційному освітньому процесі: теорія і практика: колективна монографія/за заг. ред. О. М. Коберника ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2021. 288 с.
14. Ржевська-Штефан З.О., Клочек Л.В., Уличний І.Л. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ. Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2019. 302 с.
15. Терещук А., Гащак В., Абрамова О., Павич Н. Технології. 5-6 клас. Методика організації освітнього середовища. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Букрек, 2021. 168 с.
16. Ткачук А.І. Основні процеси обробки матеріалів (металів). Курс лекцій: Навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти за освітнім рівнем «бакалавр»/ Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2022. 104 с.
17. Ткачук С.І., Коберник О.М. Основи теорії технологічної освіти: навчальний посібник. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. 304 с.
18. Трубочева С.Е., Цимбалару А.Д., Пузіков Д.О., Гораш К.В., Мезенцева О.І., Климчук І.О. Проектування освітнього середовища гімназії: теорія і практика: практичний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2022. 142 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Projektuvannia_teorii-i-praktyka_posibnyk_innovatsiy-1.pdf

19. Туташинський В.І., Тарара А.М., Мачача Т.С., Вдовченко В.В. Методичні засади реалізації змісту технологічної освіти у 5-6 класах: методичний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2022. 137 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/METODYCHNYIY-POSIBNYK-5-6-KLAS.-19.01doc-1.pdf>

Допоміжна:

20. Абрамова О., Вдовченко В. Ключові компетентності як інтеграційний чинник у проєктній діяльності. *Наукові записки*. Вип. 201. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: КОД, 2021. С.49-53. <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/archive>

21. Агеева О.В., Бойчук С.Б. & Чистякова Л.О. Арт-технології: навч. посібн. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих». У 2 ч. Ч. 1. Київ: ТОВ «ОП «Ліга крилатих», 2023. 128 с.

22. Агеева О.В., Калашникова О.В. & Чистякова Л.О. Арт-технології: навч. посібн. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих». У 2 ч. Ч. 2. Київ: ТОВ «ОП «Ліга крилатих», 2023. 158 с.

23. Архіпов В.В. Організація ресторанного господарства : навч. посіб. 3-те видання. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 280 с.

24. Бондар В. І. Дидактика: Підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Либідь, 2005. 264 с.

25. Гарнець В.М. Матеріалознавство: підруч. для студ. ВНЗ. 2010. 386 с.

26. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи. Аналітико-методичні матеріали / кол. автор; за заг. ред. О.М. Топузова; укл. М.В. Головка. Київ: Педагогічна думка, 2021. 192 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Dystantsiynе-navchannia.pdf>

27. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс [текст] навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.

28. Зайченко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. Київ: Освіта України, КНТ, 2008. 528 с.

29. Збожна О.М. Основи технології: навч. посіб. для студ. Київ: Кондор, 2011. 498 с.

30. Ігнатенко Г. Навчально-методичний посібник «Трудове навчання у 5-9 класах – обов'язковий блок: основи матеріалознавства, технологія виготовлення виробів. Блок 2. Харків : Вид. група «Основа», 2014.

31. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навч.-метод. посібник / За заг. ред. О.М. Коберника, Г.В. Терещука. Умань: СПД Жовтий, 2008. 212 с.

32. Інтегративний та компетентнісний підхід до викладання предметів. Методичний альманах / За ред. С.О. Плясецької. Таврійськ: ЗОШ №5, 2017. 109 с.

33. Колосніченко М.В., Пашкевич К.Л. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу. Київ: КНУТД, 2018.

34. Креслення: навчальний посібник / Автор-упорядник: Глушко Ю.Ю.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/04/28/6kreslennya.pdf>.

35. Кузик О.В., Рябець С.І., Царенко О.М. Практикум з технології виробництва конструкційних матеріалів. Навч.-метод. посібник. Центральноукраїнський національний технічний університет. Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2023. 86 с.

36. Кузьмінський А.І., Омеляненко С.В. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібник. Київ, 2012. 262 с.

37. Манойленко Н. В. Вибрані питання основ теорії технологічної освіти. Частина 1. Курс лекцій. Навч. посіб. для студентів спеціальності технологічна освіта ЗВО. Кропивницький : ЦОП «Авангард», 2018. 156 с.

38. Мачача Т. Дидактичний конструктор навчального предмета «Технології. 5-6 класи». *Трудова підготовка в рідній школі*. №3, 2021. С. 2-10.

39. Мачача Т.С., Стрижова Т.В. Трудове навчання (обслуговуючі види праці): підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. Харків: ТОВ «СИЦІЯ», 2017. 240 с.

40. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2012. 288 с.

41. Методика компетентісно орієнтованого навчання технологій у професійному ліцеї: методичний посібник / В.І. Туташинський, Т.С. Мачача, А.М. Тарара, В.В. Вдовченко. Київ: КОНВІ ПРІНТ 2021. 141 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Metodyka_navchannia_tekhnolohiy_u_profesiynomu_litsei.pdf

42. Механічна обробка деревини. URL: <http://obrobka.pp.ua/2289-mehanchna-obrobka-derevini.html>.

43. Мироненко Н.В. Технологія побутової діяльності. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів спеціальності «Трудове навчання та технології». Кропивницький: ПП Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2017. 93 с.

44. Морозенко О.П., Малишко Г.В. Правила виконання та оформлення креслень: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2012. 49 с.

45. Основні поняття про різання деревини. URL: <http://obrobka.pp.ua/2242-osnovn-ponyattya-pro-rzannya-derevini.html>

46. Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В. Євлаш Н.В. Фізіологічні аспекти оцінки якості продуктів: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2017. 321с.

47. Пискун О.М. Методика трудового навчання. Проектна технологія навчання: навч.-метод. посіб. до виконання практичних робіт для студентів спеціальності «Середня освіта. Трудове навчання та технології». Чернігів : ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2017. 88 с.

48. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн./ За ред. О. І. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с: іл.

49. Попов А.Ф., Пахар Т.В., Паржницький О.В. Основи слюсарної справи: навчальний посібник. Чернівці: Букрек, 2020. 224 с.

50. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2005. 360 с.

51. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. Харків: Вид. група «Основа», 2016.

52. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 384 с.

53. Серьогіна І. Ю. Технологія побутової діяльності: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Кривий Ріг: КДПУ, 2020. 186 с.

54. Сирохман І.В., Завгородня В.М. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 544 с.

55. Теорія і практика інклюзивної освіти: навчальний посібник / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с

56. Теорія та методика навчання технологій: навч. посібн./ І.П. Андрощук, І.В. Андрощук, В.В. Бербец, О.В. Бялик та ін. Умань, 2014.

57. Терещук А., Абрамова О. Вивчення технологій в новій українській школі за вимогами державного стандарту базової середньої освіти. *Трудова підготовка в рідній школі*. №3-4 (156). 2022. С. 2-11.

58. Терещук А., Абрамова О. Використання навчальної технології портфоліо у процесі підготовки майбутніх учителів трудового навчання до організації проєктної діяльності учнів. *Наукові записки*. Випуск 189. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. С. 74-78.

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-15-189

<https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/580>

59. Терещук А., Абрамова О., Гащак В., Павич Н. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти. *Трудова підготовка в рідній школі*. №1, 2022. С. 2-18.

60. Терещук А., Абрамова О., Пуляк О. Наскрізні уміння притаманні ключовим компетентностям: умови та шляхи формування на уроках технологій. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. Випуск 205. С.64-69. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-205-64-69>.

61. Технології 5-6 класи. Модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти / Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю. та ін. Програма затверджена наказом МОН України від 12.07.2021 № 795.

62. Технології 5-6 класи. Модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти / Туташинський В.І. Програма затверджена наказом МОН України від 12.07.2021 № 795.

63. Технологія верстатних робіт: навч. пос. для проф.-техн. навч. закладів / М.А. Вайнтрауб, В.Й. Засельський, Д.В. Пополов, за наук. ред. М.А. Вайнтрауба. Київ: Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, 2015. 199 с.

64. Туташинський В. І. «Технології» в новій українській школі. Використання модельних навчальних програм в освітньому процесі гімназії: методичні рекомендації / Голуб Н. Б., Васильєва Д. В., Засєкіна Т. М., Науменко С. О., Туташинський В. І., Яценко Т. О. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. С.34-47. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Vykorystannia-modelnykh-navch-prohram.pdf>

65. Хатько Л. І. Усі уроки трудового навчання. 8 клас. Блок 2. Інваріантна складова. Харків : Вид. група «Основа», 2016.

66. Хатько Л.І. Трудове навчання. 7 клас. Блок 2. Харків: Вид. група «Основа», 2015.

67. Царенко І.Л. Методичні рекомендації до сам. роб. студентів з курсу «Технологія приготування страв»: навч.-метод. посібн. для студ. пед. закл. вищ. освіти спец. 6.010103 Технологічна освіта. Кропивницький: ФО-П Александрова М. В., 2018. 28 с.

68. Царенко І.Л. Технологія приготування страв. Практичні заняття: навч. посібник для студ. пед. закл. вищ. освіти. Кропивницький: ФО-П Александрова М. В., 2018. (Рек. метод. радою ЦДПУ). 140 с.

69. Чистякова Л.О. Екодизайн у декоративно-ужитковому мистецтві: практичні аспекти підготовки учителів трудового навчання та технологій. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки, (2021), 42-45.

70. Шиліна Н.Є. Педагогіка: [навч. посіб. для студентів усіх спеціальностей]. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. 188 с.

Електронні ресурси:

1. Електронні уроки (презентації) URL: <http://ippo.kubg.edu.ua>
2. Інститут модернізації змісту освіти. Інформаційний сайт. Навчально-методична скарбничка НУШ. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/navchal-no-metodychne-zabezpechennia-5-9-kl-nush/>
3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154
4. Методичні засади підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання: навчальний посібник. /В.І. Доротюк, Ф.Г. Левченко та ін. Київ: Педагогічна думка, 2022. 174 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/Dorotiuk-ta-in.-Posibnyk-profilne.pdf>
5. Методичні рекомендації щодо викладання трудового навчання, технологій та креслення у 2023/2024 н.р. URL: <https://osvita.ua/school/metod-rekom/90005/>
6. Міністерство освіти і науки України. Інформаційний сайт. «Організація дистанційного навчання в школі» упорядник І. Коберник. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomenda>

[zii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf](https://imzo.gov.ua/zii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf)

7. Міністерство освіти і науки України. Інформаційний сайт. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>

8. Онлайн курс «НУШ: базова середня освіта». Сайт Освіторія. URL: <https://osvitoria.university/courses/ZSjaMgJDF/>